

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

В.О. Андрєєв,

К.О. Клешня

*Дніпропетровська державна
фінансова академія*

У статті розглянуто проблеми формування сучасної інфраструктури ринку праці в Україні. Приділено увагу проблемі досягнення ефективної зайнятості, яка є головною соціально-економічною функцією ринку праці. Вказано на необхідність серйозних змін у взаємовідносинах державних служб зайнятості і недержавних кадрових агентств.

Ключові слова: *ринок праці, інфраструктура ринку праці, повна зайнятість, державна служба зайнятості, недержавні кадрові агентства, трудові ресурси, трудові відносини, людський капітал.*

Постановка проблеми. Ринок праці займає провідне становище у середовищі структурних елементів ринкової економіки, оскільки безпосередньо пов'язаний з діяльністю людини, функціонуванням людського капіталу.

Як засвідчує досвід країн з розвинутою ринковою економікою, а також вітчизняний досвід, нормальне функціонування ринку праці неможливе без ефективної ринкової інфраструктури. Особливо актуальна ця проблема для України, де формування сучасної інфраструктури ринку праці почалося на початку 90-х років після ухвалення Закону України «Про зайнятість населення в Україні». Проблема особливо важлива в умовах великих міст, що проходять тривалий і складний період трансформації структури економіки. В умовах зміни економічної поведінки суб'єктів господарювання при невизначеності економічних процесів забезпечення на належному рівні функціонування інфраструктури ринку праці є пріоритетним.

Функціонування ринку праці в умовах ринкових перетворень вимагає переходу до стабільних, врегульованих соціально-економічних відносин у сфері праці, здатних сприяти раціональному використанню трудового потенціалу країни в цілому та її регіонів, оптимальному руху робочої сили та досягненню продуктивної зайнятості населення [1, с. 22].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній літературі проблеми формування, розподілу і використання трудових ресурсів, а згодом і регулювання ринку праці, достатньо глибоко розробляли такі автори, як С. Бандура, Д. Богиня, І. Бондар, В. Герасимчук, М. Долішній, Т. Заяць, С. Злупко, Є. Качан, Г. Купалов, І. Кравченко, Е. Лібанова, І. Лукінов та ін.

Спроби розглянути інституційні, економічні і правові основи регулювання процесів на ринку праці досліджувались у роботах В. Онікієнко, І. Петрова, С. Пирожкова, М. Шаленко, О. Хомри.

Проблематика інфраструктури ринку праці як системи організацій та інститутів, а

також економічних і правових механізмів, що формують необхідні умови для ефективного функціонування ринку праці, не одержала належної підтримки в економічній літературі.

Метою статті є теоретичний розгляд сутності і ролі організаційної інфраструктури ринку праці у формуванні нової культури трудових відносин, що відповідають специфіці ринкової системи господарювання та у визначенні заходів державного регулювання ринку праці як нової парадигми інфраструктури ринку праці.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняній економічній літературі інфраструктуру ринку праці розглядають як сукупність державних організацій, недержавних структур сприяння зайнятості, служб персоналу підприємств і фірм, суспільних організацій і фондів, нормативно-правового середовища, які забезпечують ефективну взаємодію між попитом і пропозицією робочої сили.

Інфраструктура ринку праці у цілому, або загальна інфраструктура, поєднує у собі декілька підсистем [5, с. 200]:

- інфраструктура надбудовних елементів, перш за все, регулююча і нормотворча роль держави, а також трудових договорів.

- організаційна інфраструктура, що включає організаційно-економічні й організаційно-управлінські структури як на мікро-, так і на макрорівні, наприклад, організаційні системи працевлаштування, освіти, соціального захисту, матеріально-фінансового забезпечення, інформації, кадрових агентств.

При такому підході не враховуються деякі особливості інфраструктури ринку праці. Поняття «ринку праці» розглядає інфраструктуру ринку праці як його органічний елемент.

Для визначення сутності інфраструктури необхідно дотримуватися таких її особливостей [4, с. 300]:

- інфраструктура ринку, як його складова частина, є поліфункціональною системою, що здатна використовувати різні орга-

нізаційні форми та методи забезпечення зайнятості населення і соціального захисту;

- інститути й організації інфраструктури створюють правові, фінансово-економічні та інформаційні механізми регулювання ринку праці;

- взаємодія інститутів і механізмів повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для досягнення ефективної зайнятості.

Досягнення ефективної зайнятості - це головна соціально-економічна функція ринку праці. Інфраструктура ринку забезпечує виконання цієї функції. Критерієм успішного функціонування інфраструктури ринку праці є досягнення рівноваги між попитом і пропозицією, а головним завданням інфраструктури - створення економічно вигідних умов, що забезпечують найефективнішу взаємодію між попитом та пропозицією на ринку праці.

Для реалізації цього завдання інфраструктура виконує функції, що скеровані на регулювання ринку праці, за допомогою діяльності організацій, які здійснюють трудове посередництво, професійне навчання безробітних громадян, послуги профорієнтації, та відповідних інститутів, які регулюють цю діяльність [3, с. 126].

Інфраструктура ринку праці функціонує за такими напрямками:

- трудове посередництво;
- професійне навчання і перенавчання зайнятих і незайнятих громадян;
- створення і збереження робочих місць, тобто взаємодія служб зайнятості з працедавцями;
- інформаційне обслуговування населення.

Для вирішення цих та інших проблем необхідна розробка ефективних інновацій і технологій, а також їх упровадження, вивчення світового досвіду знань у сфері ефективної зайнятості і застосування їх в Україні [2, с. 189].

Висновки. З огляду на вищезазначене, можна інтерпретувати поняття інфраструктури ринку праці як системи інститутів

сприяння працевлаштуванню і механізмів регулювання, що забезпечують економічно вигідні умови для ефективної взаємодії між попитом та пропозицією на ринку праці.

Залишаються невирішеними теоретичні і практичні питання комплексного дослідження організаційної інфраструктури ринку праці, не узагальнено досвід роботи

таких її суб'єктів, як державна служба зайнятості і недержавні кадрові агентства, особливо у найбільш розвинених регіонах, потребує більш повного дослідження питання доцільності паралельного функціонування державної служби зайнятості і недержавних кадрових агентств та їх взаємодії.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Андрєєв В.О.* Регулювання регіонального ринку праці в системі соціально-економічних відносин // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Наукове забезпечення процесів реформування соціально-економічних відносин в умовах глобалізації». – Сімферополь-Алушта: Кримський інститут бізнесу, 2008. – С. 22-23.
2. *Андрєєв В.О.* Застосування новітніх технологій та інновацій на ринку праці України // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток інноваційної культури суспільства: проблеми та перспективи». – Сімферополь: Кримський інститут бізнесу, 2008. – С. 189-191.
3. *Дацюк В.М.* Людський капітал як одних з елементів інфраструктури ринку праці // Матеріали III Науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи інновацій в суспільстві ринкового типу». – Харків: Економічна та соціальна думка, 2005. – С. 125-128.
4. *Зосименко І.В.* Ринок праці і зайнятість населення в сучасній економіці. – К.: Освіта, 2003. – 368 с.
5. *Стешенко В.Л.* Функционирование регионального рынка труда. – М.: Экономика, 2004. – 206 с.